

Studiebarometeret: Rapport 1–2014

Studiebarometeret: Pilotundersøkelsen våren 2013

Pål Bakken

NOKUT

NOKUT gjennomfører den nasjonale spørreundersøkelse om opplevd studieprogramkvalitet blant norske studenter. Data fra undersøkelsen publiseres på www.studiebarometeret.no. Formålet er å gi studiesøkere, studenter, læresteder og andre aktører informasjon om studiekvalitet. Oppdraget er gitt av Kunnskapsdepartementet.

Den første undersøkelsen gjennomføres høsten 2013. Som et ledd i forberedelsene, ble det våren 2013 gjennomført en pilotundersøkelse blant noen studenter på fire institusjoner. NOKUT lærte mye av denne undersøkelsen, her beskrives gjennomføringen av pilotundersøkelsen, samt en del av de erfaringene vi høstet.

Mål og hensikt

Et konkret mål med pilotundersøkelsen var å oppnå svar fra en tredel av studentene som ble invitert til å svare på pilotundersøkelsen. For å få til dette, ble undersøkelsen markedsført via en rekke kanaler og pålogging til undersøkelsen ble tilbudt fra ulike plattformer. Mange undersøkelser blant studenter har svært lav svarprosent, noe som skyldes flere forhold, blant annet skjematrøtthet. Derfor satte vi oss et realistisk og ikke et alt for ambisiøst mål.

Den overordnede hensikten med piloten var å høste flest mulig erfaringer for deretter å stå bedre rustet til høstens store undersøkelse. Under følger en oppstilling av hva vi så for oss å kunne lære noe om:

- Om spørsmålene i spørreskjemaet var gode
- Om spørreskjemaets utforming, lengde og totaliteten av spørsmålene var gode
- Samarbeid med USIT om uthenting av data fra Felles Studentsystem
- Kvaliteten på kontaktinformasjonen (studentenes e-postadresser og telefonnummer)
- Oppleggene for forankring av undersøkelsen blant ulike grupper av tilsatte på institusjonene
- Oppleggene for markedsføring av undersøkelsen blant studentene på institusjonene
- Formidling av skjema, hvilke kanaler foretrekker studentene å svare gjennom: SMS, e-postadressene som institusjonene genererer for studentene, eller deres private e-post?
- Hva som er realistisk svarprosent og i hvor stor grad den vil variere mellom studieprogrammene
- Vår egen bearbeiding av dataene
- Egen produksjon av rapporter generert av spørreverktøyet Easyresearch

For å få mest mulig informasjon om forholdene nevnt ovenfor, ble følgende metoder benyttet:

- Analyse av kvantitative data fra spørreskjemaet
- Analyse av studentenes svar på det åpne spørsmålet i spørreskjemaet
- Intervjuer med noen av de studentene som hadde besvart spørreskjemaet
- Samtaler og et seminar med pilotinstitusjonenes kontaktpersoner for undersøkelsen
- Løpende intern evaluering av prosjektets faser

Dette notatet baserer seg på alle disse metodene.

Spørreskjema

Spørreskjemaet ble utviklet på basis av et bredt erfaringsgrunnlag fra ulike undersøkelser blant flere av NOKUTs ansatte. I tillegg dro vi store veksler på Studiebarometerets referansegruppe, der representanter fra KD, UHR, NHO, NSO, SPS og NIFU alle kom med verdifulle innspill. Spørreskjemaet ble testet blant grupper av studenter i forkant av pilotundersøkelsen, og deretter justert noe.

Personvern

Pilotprosjektet ble meldt inn til NOKUTs personvernombudet, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS. Undersøkelsen omfattet ikke sensitive personopplysninger. All informasjon ble behandlet konfidensielt, og det ble ikke offentliggjort data som gjør det mulig å identifisere den som svarer. Ved prosjektslutt ble alle personidentifiserbare opplysninger slettet.

Hvem deltok?

Det ble rekruttert fire institusjoner, som totalt var representert med seks studieprogram. På hver av institusjonene ble det etablert en kontaktperson for undersøkelsen. Institusjonene valgte selv hvilke studieprogrammer som skulle inngå. Disse var:

- Haraldsplass, Bachelor i sykepleie
- HiOA, Bachelorstudium i barnevern
- HiOA, Masterstudium (2-årig) i produktdesign
- UMB, 2-årig master i Økonomi og administrasjon
- UMB, Bachelor i Fornybar energi
- NTNU, Bygg, 5-årig siv.ing.-program (2. og 5. års-studenter)

Institusjonene representerer ulike institusjonskategorier, har ulik størrelse og en nokså stor geografisk spredning. De involverte studieprogrammene representerer ulike gradsnivå i ulike fagfelt.

Populasjonen og adresselistene

Alle 2.årsstudenter (bachelor- og master) som hadde betalt semesteravgift i vårsemesteret var inkludert. Totalt sett utgjorde populasjonen 609 studenter.

Institusjonene undertegnet på en tillatelse til at USIT (Universitetets senter for informasjonsteknologi) kunne trekke ut data fra deltagerinstitusjonenes Felles Studentsystem.

USIT leverte raskt et godt listegrunnlag, bestående av kontaktinformasjon på den enkelte studenten og bakgrunnsinformasjon om hvilket studieprogram studenten var registrert ved. Alle de 609 studentene var kontaktbare, dvs. at de hadde minst en e-postadresse og/eller telefonnummer.

Opplegg for datafangst

NOKUT har en avtale med firmaet Friske Fakta, som vi har kjøpt lisens på spørreverktøyet Easyresearch fra. Easyresearch har nylig utviklet en løsning der utsendelse av skjemaenke via SMS og

svar på spørreskjema via smarttelefon er en mulighet. Dette som et supplement til tradisjonell bruk av e-post. Friske Fakta hjalp oss med å «sette opp» dette opplegget for datafangst.

Innlogging og skjema-besvarelse via SMS er ganske nytt, og vi er ikke kjent med at det er blitt brukt i spørreundersøkelser innenfor høyere utdanning i Norge. I følge TNS Gallup var andelen som har smarttelefoner i Norge 78 % i 1. kvartal 2013.¹ I målgruppen vår antar vi at andelen er enda høyere, og at de fleste vil ha mulighet til å både lese e-post og besvare undersøkelsen på telefon.

Easyresearch er plattform-uavhengig og fungerer like bra uansett om respondenten benytter pc, nettbrett eller smarttelefon. Skjema ble distribuert på ulike måter. En direktelenke til personlig svarsjema ble formidlet gjennom e-post. I tillegg ble lenke til en påloggingsside formidlet via SMS og sosiale medier (Facebook) og på institusjonenes lokale internettsider. For å logge på brukte respondentene sitt mobilnummer og det passordet de fikk oppgitt i SMS'en. Utsendingen via e-post ble gjort til både studentenes private e-post og til e-postadressene som institusjonene genererer for studentene. Respondentene kunne dermed velge om de besvarte via direktelenka i e-post, eller via påloggingssiden.

Svarene fra respondentene gikk deretter rett inn i en av Friske Faktas databaser, der NOKUTs prosjektmedarbeidere hadde tilgang.

Gjennomføring og svarprosent

Samlet sett ble svarprosenten 38 %. Dette er vi fornøyde med, all den tid det er mange indikasjoner på at studenter opplever en viss skjematrøtthet. Det er mange ulike aktører som sender spørreundersøkelser elektronisk.

Skjemaet ble distribuert slik:

- 1) 13.mars, skjemalenke via e-post.
- 2) 18.mars, lenke til påloggingsside via SMS, til de som ikke har svart.
- 3) Purring 3/4, via SMS.
- 4) Purring 5/4, skjemalenke via e-post.

Den opprinnelige planen var noe annerledes, men ble fraveket pga. tekniske problemer. Mange studenter opplevde påloggingsproblemer det første døgnet.² En måte dette ble forsøkt løst på, var å sende skjemalenke på nytt (dagen etter), etter at påloggingsproblemene var fikset. Problemene medførte en del reaksjoner fra studentene, derav seks nokså ampre. Disse studentene følte seg «nedspammet», og ga klart uttrykk for det. Trolig var det langt flere enn disse seks som ble irritert over påloggingsproblemer og/eller nedspamming, noe som antagelig medførte lavere svarprosent enn det vi ellers ville oppnådd.

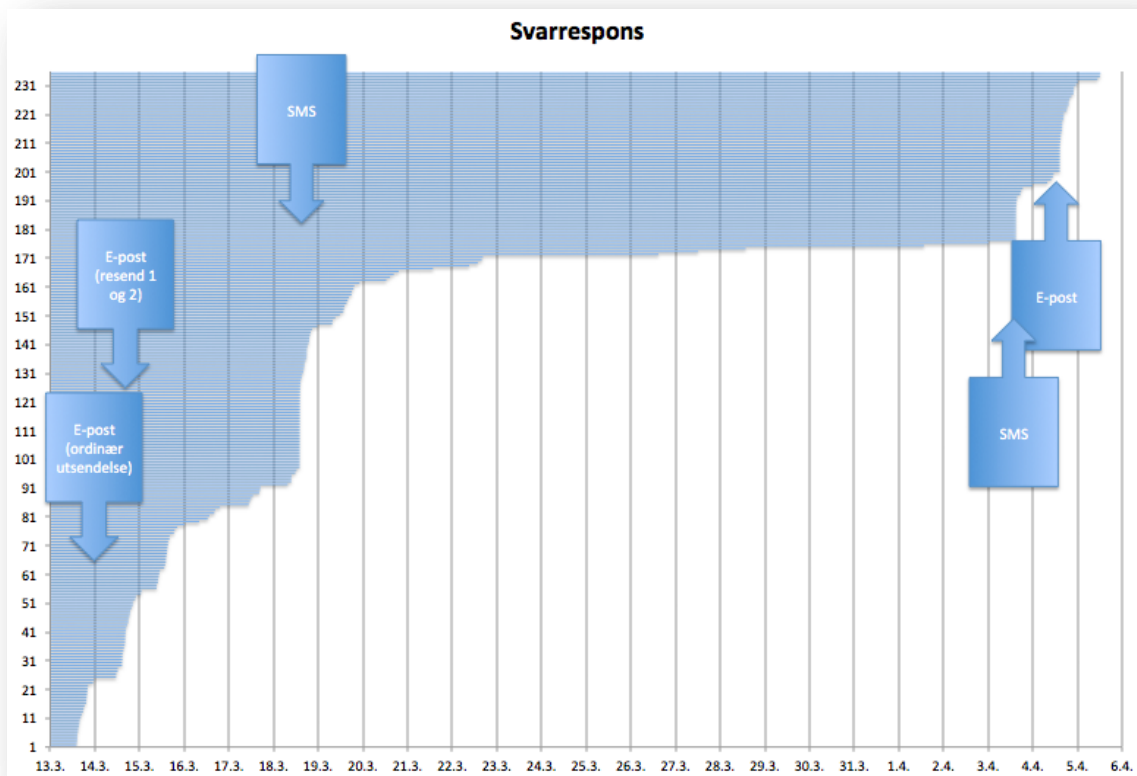
¹<http://www.medi norge.uib.no/?cat=statistikk&medium=it&aspekt=tilgang%20og%20bruk&queryID=379&aspekt=nyheter>

² Systemet taklet ikke at samme brukernavn og passord skulle distribueres til både privatmail og skolemail for den enkelte student.

Alle studentene i populasjonen ble kontaktet samtidig. Svarmønsteret var preget av stor tilstrømning av svar samme dag og dagen etter en utsendelse, deretter sterke fall i tilstrømningen. Purringene var effektfulle, de økte svarinngangen med 7 prosentpoeng.

Figur 1 viser svarinngangen over tid, fra starttidspunktet 13/3 til undersøkelsen stengte 6/4. Perioden for datafangst ble nok så lang, blant annet fordi det var påskeferie fra cirka 23/3 til 1/4.

Figur 1. Svarinngangen i undersøkelsen over tid, alle programmene samlet.

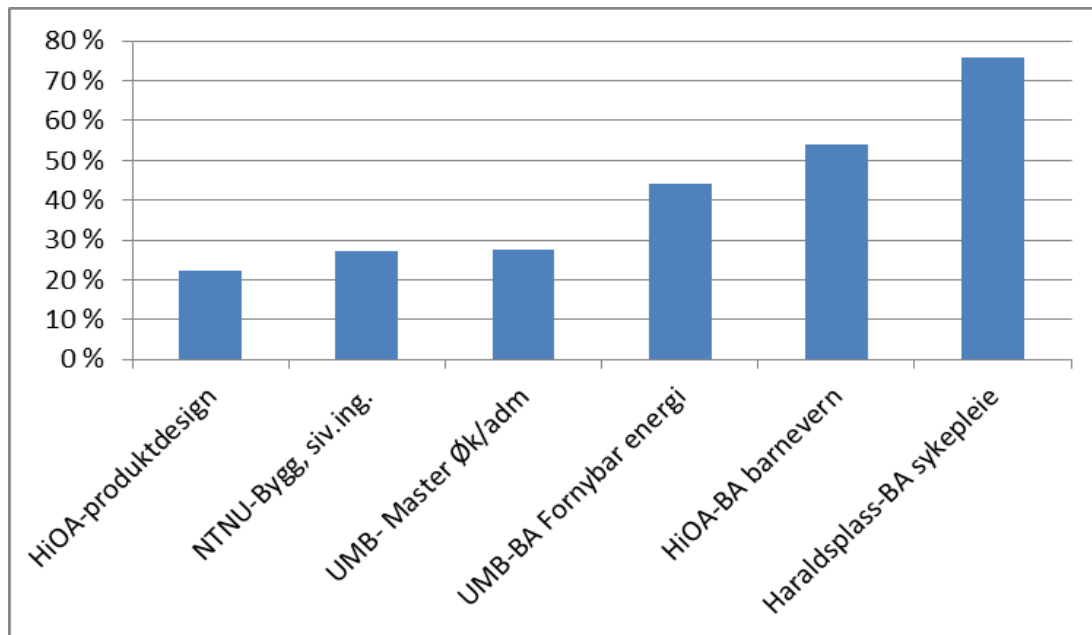

Figuren viser effekten av de ulike utsendingene. Y-aksen viser antall svar, x-aksen angir datoene. I figuren angir boksene hvilken kanal datafangsten ble foretatt gjennom.

Vi ser at de aller fleste svarene kommer rett etter hver utsendelse. Svarene fra SMS kommer i stor grad 1-2 dager etter utsendelse. Svar etter utsending via e-post følger samme mønster, men tilstrømningen er noe mer spredt enn ved SMS. Både e-postutsendingene og SMS-ene hadde god effekt på responsen. Det kom rundt 90 svar etter første e-postrunde(r) og deretter rundt 80 svar etter første SMS. Deretter kom påsken, hvor nesten ingen svarte.

Det var stor variasjon mellom de ulike studieprogrammene, diagrammet under viser fordelingen på hvert av de 6 studieprogrammene.

Diagram 2: Svarprosent fordelt på studieprogram

I diagrammet angir «BA» bachelor. Tallene i figuren viser store forskjeller. Det må understrekes at populasjonen på HiOAs produktdesign bare var 18 studenter, noe som gjør andel svar ekstra sårbare for tilfeldigheter. På NTNUs siv.ing.-program ble både 2.- og 5-årsstudenter invitert til å svare, på begge studieårene besvarte 27 % skjemaet.

Haraldsplass skilte seg ut med sin høye svarprosent. Det er mange årsaker til det, trolig er det en kombinasjon av disse faktorene som forklarer den høye svarprosenten:

- institusjonens klare strategi for og gjennomføringen av informasjon om undersøkelsen
- sykepleierstudenter kan ha en større tilbøyelighet til å svare enn andre studentgrupper
- institusjonen er liten og det er dermed enklere å nå hele populasjonen og det er enklere for ledelsen å implementere en anmodning nedover i institusjonen
- Haraldsplass opererer ikke med institusjonsgenererte e-poster, derfor opplevde ikke studentene ved Haraldsplass påloggingsproblemer

Det var store variasjoner i om studenten besvarte via SMS, privat e-post eller institusjons-e-post. Tallene under er noe misvisende, da det ikke er mulig å presist tallfeste antall som har svart som følge av mottatt SMS (dette handler om smarttelefonenes natur, der grenseflatene mellom SMS og e-post viskes ut). Tallene for hver av e-post-typene inkluderer 1) den e-postadressen respondenten gikk rett inn i spørreskjema ved hjelp av og 2) den e-postadressen respondenten brukte til å logge seg på via påloggingssiden, som ble spredt via SMS og sosiale medier. Uansett gir oversikten under en klar indikasjon på det er store variasjoner mellom institusjonene:

- NTNU: 32 % kom via privat, 64 % via institusjonens e-post.
- UMB: 9 % kom via privat, 91 % via institusjonens e-post.

- HiOA: 85 % kom via privat, 6 % via institusjonens e-post.
- Haraldsplass: 100 % kom via privat (Haraldsplass har bare registrert private e-poster).

Datagrunnlaget er for tynt, og resultatene spriker. Det er derfor ikke mulig å si med noen grad av sikkerhet hvilken kanal studentene foretrekker å svare gjennom. Bildet er mangfoldig.

Svar på åpent spørsmål og intervjuer av studenter

Spørreskjemaet hadde et åpent spørsmål, der respondentene ble oppfordret til å skrive sin mening om spørreskjemaet. Det kom totalt inn 92 fritekstsvare, noe som utgjør godt over en tredjedel av alle respondentene. I sum tyder kommentarene på at spørsmålsbatteriet var godt. Det kom inn mye ros til undersøkelsen og spørreskjemaet, en del nøytrale kommentarer og fire klart negative kommentarer. I tillegg kom det en del konkrete forbedringsforslag, noen av dem ble fulgt opp av NOKUT og implementert i det nye skjemaet. Skjemalengden er trolig ikke problematisk.

Et spesielt interessant innspill (som flere ga), er at skjemaet bør utformes slik at det fanger opp graden av variasjon i studiekvalitet innen programmet. Dette har blitt grundig utredet og diskutert, men å skulle fange opp variasjonen på emnenivå vil øke omfanget av skjemaet betraktelig, noe som ikke er ønskelig. NOKUT ser det også som naturlig å fokusere på programnivå, mens institusjonene selv bør gjennomføre evalueringer på emnenivå.

Mange studenter hadde i spørreskjemaet sagt seg villig til å bli telefonintervjuet. Sju av de ti oppringte studentene besvarte oppringningen og alle de ble intervjuet. Intervjuene dekker studenter fra alle de fire pilotinstitusjonene. Hovedfunnene i intervjuene er:

- Jo flere informasjonskanaler vi bruker, jo større sannsynlighet er det for at de får informasjon om undersøkelsen og faktisk svarer på skjema.
- Samlet sett oppga de intervjuede at alle informasjonskanaler har vært utslagsgivende. Dette gjelder e-post og SMS fra NOKUT, spredning av informasjon om undersøkelsen via lokale Facebook-sider og muntlig informasjon gitt av lærere eller representanter for studentdemokratiene i klassene.
- Der det ble viderefremidlet informasjon gjennom institusjonene i form av muntlig informasjon fra lærere eller representanter fra studentdemokratiene eller via interne Facebook-sider, ble dette oppfattet som sterke insentiv til å delta.

Frafall og tidsbruk

Det ble foretatt en analyse av svartilbøyelighet (utvalg versus respondentene) målt opp mot de få bakgrunnsvariablene som finnes. Det er ingen forskjeller i median alder mellom utvalg og de som svarte, mens det er små forskjeller i kjønnsfordelingen.

De 95 % raskeste respondentene brukte i gjennomsnitt 10,47 minutter på å besvare undersøkelsen, hvilket var i tråd med intensjonen vår. De 5 % tregeste respondentene er tatt ut av beregningen, da flere av disse sto oppført med mange timers tidsbruk, noe som skyldes pauser i utfyllingen, og dermed ikke reell tidsbruk. Det var små forskjeller mellom studieprogrammene.

Det forekom nesten ikke frafall underveis i skjemaets besvarelse. De aller fleste besvarte hele spørreskjemaet – helt frem til de tre siste, nokså omfattende spørsmålene om undervisningsform, der det var et visst frafall.

Sluttkommentar/viktige lærdommer

Under omtales en del forhold der erfaringer fra pilotundersøkelsen har gitt merverdi og medført endringer.

Spørreskjema

Tilbakemeldingene fra studentene var generelt positive, og bare små justeringer av skjemaet ble gjort. Primært var det skalabruk og en del formuleringer som ble endret. Det kom ingen indikasjoner på at spørreskjemaet var for langt. Se ellers kapitlet «[Svar på åpent spørsmål og intervjuer av studenter](#)».

Brannmur

På en av de fire institusjoner ble e-posten fra Easyresearch stoppet i brannmuren. Dette er mest relevant i tilfeller der vi sender til de institusjonsgenererte e-postene (og ikke studentene private e-post). Som forberedelse til den ordinære undersøkelsen har vi kontaktet institusjonene på forhånd og bedt dem sørge for at brannmuren slipper gjennom e-poster fra Easyresearch³. Vi ber også om kontaktinformasjon til IT-drift ved institusjonene. Svarinngangen overvåkes, institusjoner uten noen svar i løpet av 2 dager må kontaktes.

Påloggingsproblemer

For å unngå dette, vil vi denne gangen ikke knytte to e-postadresser til samme student på samme måte som i pilotundersøkelsen. Vi vil heller erstatte den e-postadressen vi først sender til med den andre e-postadressen. Systemet vil dermed ikke oppfatte den enkelte students to e-postadresser som to personers e-postadresser.

Svarkanal

Begge kanalene (SMS og e-post) er viktige for svarinngangen, studentene er delt i hva de foretrekker. Dette viser både analyse av innkomne svar og telefonintervjuene. I høstens undersøkelse vil vi først formidle skjema via e-post, deretter SMS.

Data fra pilotundersøkelsen gir ikke gode nok eller klare nok svar på om studentene foretrekker å svare gjennom privat eller institusjonsgenerert e-post. Før høstens undersøkelse har vi spurt institusjonene om hva de tror deres studenter foretrekker. Vi vil følge disse rådene. Vi sender derfor skjema til de private e-postene først, i de tilfellene institusjonene anbefaler det, og til de institusjonsgenererte e-postene i de tilfellene institusjonene anbefaler det. Andre e-postutsendelse blir dermed til den e-posten vi ennå ikke har benyttet.

Ingen respondenter skal motta en ny henvendelse dersom de har svart på skjema, eller om de har bedt oss om å bli fjernet fra undersøkelsen.

³ Den reelle avsenderen, som brannmurene ser er XXX@easyresearch.se, den adressen studentene ser er studiebarometeret@nokut.no.

Purring

Den siste purringen ga ytterligere 7 prosentpoeng svar. Det ble ikke tid til å purre to ganger i piloten, på grunn av påloggingsproblemene som forsinket utsendelsene og på grunn av at påskeferien delvis kolliderte med datafangsten. Det anbefales å purre to ganger, dette vil vi trolig gjøre i høstens undersøkelse, men vi tar endelig stilling til det underveis i perioden med datafangst.

Lokale tiltak for svarprosent

Graden av entusiasme ved institusjonene og forankring i organisasjonen er trolig viktige bakenforliggende forklaringer til variasjonen i svarprosent. Det er trolig også lettere å forankre undersøkelsen og oppnå høy svarprosent ved små institusjoner.

Jo flere tiltak for å få studentene til å svare, jo bedre. Muntlig informasjon om undersøkelsen fra studieledere/undervisere eller representanter fra studentdemokratiene i forelesningene er trolig det mest effektive tiltaket. I tillegg har informasjon via elektroniske læringsplattformer og lokale Facebook-sider effekt.